

Europos aukštojo mokslo erdvės link: atsakas į globalaus pasaulio iššūkius

Europos Ministrų, atsakingų už aukštąjį mokslą, susitikimo Londone 2007 m. gegužės 18 d. komunikatas

Įvadas

Mes, Bolonijos procese dalyvaujančių šalių ministrai, atsakingi už aukštąjį mokslą, susitikome Londone apžvelgti pažangą, pasiektą po mūsų susitikimo Bergene 2005 metais.

Remdamiesi mūsų sutartais kriterijais narystės siekiančioms šalims sveikiname Juodkalnijos Respubliką – naują Bolonijos proceso dalyvę.

Pastarųjų dviejų metų veikla paspartino Europos aukštojo mokslo erdvės (*EAME*) kūrimą. Puoselėdami turtingą ir įvairų Europos kultūros paveldą, mes plėtojame *EAME*, paremtą institucijų autonomija, akademinę laisvę, lygiomis galimybėmis ir demokratijos principais, kurie paskatins mobilumą, padidins įsidarbinimo galimybes ir sustiprins Europos patrauklumą ir konkurencingumą. Žvelgdami į ateitį pripažįstame, kad besikeičiančiame pasaulyje išliks nuolatinis poreikis derinti savo aukštojo mokslo sistemas, užtikrinti, kad *EAME* išliktų konkurencinga ir galėtų efektyviai atliepti globalizacijos iššūkiams. Šiandien mes pripažįstame, kad Bolonijos proceso reformų įgyvendinimas yra reikšminga užduotis, ir vertiname tolydžią visų proceso dalyvių paramą ir įsipareigojimus. Sveikiname visas darbo grupes ir seminarų dalyvius, padėjusius siekti pažangos. Mes sutinkame tęsti darbą bendradarbiaudami kartu, padėdami vienas kitam ir dalindamiesi gerąja patirtimi.

Mes dar kartą patvirtiname savo įsipareigojimus siekti aukštojo mokslo sistemų suderinamumo ir palyginamumo, tuo pat metu gerbdami jų skirtumus. Pripažįstame aukštojo mokslo institucijų, tradiciškai - mokymo, mokslinių tyrimų, kūrybingumo ir žinių perdavimo centrų, atliekančių pagrindinį vaidmenį apibrėžiant ir perduodant visuomenines vertybes, reikšmingą įtaką mūsų visuomenėms. Mūsų tikslas yra užtikrinti, kad aukštojo mokslo institucijos turėtų reikalingus išteklius tęsti ir įgyvendinti visus savo tikslus. Šie tikslai yra: parengti studentus būti aktyviais demokratinės visuomenės piliečiais; parengti studentus tolesnei jų karjerai ir duoti galimybę jų asmeniniam tobulėjimui; sukurti ir išlaikyti gausią pažangių žinių bazę ir skatinti mokslinius tyrimus bei inovacijas.

Taigi mes pabrėžiame institucijų, kurios yra stiprios, įvairiapusiškos, atitinkamai finansuojamos, autonomiškos ir atskaitingos, svarbą. Tolerancijos ir lygiateisiškumo principai turėtų būti gerbiami ir jais vadovaujamosi visoje *EAME*. Mes įsipareigojame remti šiuos principus ir užtikrinti, kad joks studentas ar darbuotojas nepatirtų jokios diskriminacijos.

Pasiekta pažanga kuriant *EAME*

Mūsų apžvalgos ataskaita, kartu su kitais parengtais dokumentais – Europos universitetų asociacijos (*EUA*) *Kryptys V (Trends V)*, Europos nacionalinių studentų sąjungų (*ESIB*) *Bolonija studentų akimis (Bologna With Student Eyes)* ir Europos švietimo informacijos tinklo (*Eurydice*) *Europos aukštojo mokslo sistemos (Focus of the Structure of Higher Education in Europe)* – patvirtina, kad per pastaruosius dvejus metus buvo pasiekta ženkli pažanga. Stiprėja suvokimas, kad į studentą orientuotas ir nuo dėstytojų nuostatų nepriklausantis aukštasis išsilavinimas bus svarbi proceso išdava. Mes ir toliau remsime šią nuostatą.

Mobilumas

Aukštojo mokslo institucijų darbuotojų, studentų ir absolventų mobilumas yra vienas svarbiausių Bolonijos proceso tikslų, sudarantis galimybes tobulėti asmenybei, plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą tarp asmenų ir institucijų, gerinti aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų kokybę ir vystyti Europos dimensiją.

Nuo 1999 metų buvo pasiekta tam tikra pažanga, tačiau dauguma iššūkių išlieka. Tarp mobilumo kliūčių klausimai, susiję su imigracija, pripažinimu, nepakankamomis finansinėmis paskatomis ir nelanksčiais pašalpų susitarimais, išlieka aktualūs. Mes pripažįstame kiekvienos valstybės vyriausybės atsakomybę atitinkamai paskatinti vizų, leidimų gyventi ir dirbti išdavimą. Ten, kur mūsų, atsakingų už aukštąjį mokslą, ministrų kompetencijos nepakanka, mes pasižadame dirbti kartu su savo vyriausybėmis ir siekti rezultatyvių sprendimų šiose srityse. Nacionaliniame lygmenyje mes sieksime, kad susitartos pripažinimo priemonės ir procedūros būtų pilnai įgyvendintos, ir toliau svarstysime būdus, kaip skatinti aukštojo mokslo institucijų darbuotojų ir studentų mobilumą. Tai skatintų ženklų jungtinių programų skaičiaus didėjimą ir lanksčių studijų programų sukūrimą, taip pat institucijas prisiimti didesnę atsakomybę už geriau subalansuotą darbuotojų ir studentų mobilumą visoje *EAME*.

Laipsnių sistema

Siekiant *EAME*, pagrįstos trijų ciklų laipsnių sistema, nacionaliniu ir instituciniu lygiu pasiekta reikšminga pažanga. Studentų, studijuojančių pirmame ir antrame cikluose, skaičius

labai padidėjo, o struktūrinių kliūčių tarp ciklų sumažėjo. Taip pat padaugėjo struktūriškai apibrėžtų doktorantūros programų. Mes pabrėžiame studijų programų reformos, sudarysiančios sąlygas teikti darbo rinkos poreikius atitinkančias kvalifikacijas ir toliau studijuoti, svarbą. Ateityje pastangos turėtų būti sutelktos mažinti kliūtis prieinamumui ir pažangai tarp ciklų bei sklandesniam *ECTS*, paremtos mokymosi rezultatais ir studento darbo krūviu, įgyvendinimui. Mes pažymime absolventų įsidarbinimo galimybių gerinimo svarbą, tačiau šio klausimo gilesnei analizei turi būti renkami atitinkami duomenys.

Pripažinimas

Teisingas aukštojo mokslo kvalifikacijų, studijų laikotarpių ir ankstesnio mokymosi pripažinimas, įskaitant neformalaus ir savarankiško mokymosi pripažinimą, yra svarbiausi *EAME* elementai, tiek vidiniu, tiek pasauliniu aspektu. Lengvai įskaitomi ir palyginami kvalifikaciniai laipsniai bei prieinama informacija apie švietimo sistemas ir kvalifikacijų sąrangas yra būtini piliečių mobilumui ir nuolatiniam *EAME* patrauklumui bei konkurencingumui užtikrinti. Džiaugiamės, kad 38 Bolonijos proceso narės, įskaitant Juodkalniją, jau ratifikavo Europos Tarybos / *UNESCO* Konvenciją dėl aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo Europos regione (Lisabonos pripažinimo konvencija), šito dar nepadariusias šalis raginame pirmiausia tai padaryti.

Pasiekta pažanga įgyvendinant Lisabonos pripažinimo konvenciją, *ECTS* ir diplomų priedėlius, tačiau šalių ir institucijų požiūriai į pripažinimą turi būti aiškesni. Siekiant pagerinti pripažinimo praktiką, mes prašome Bolonijos Tolesnės veiklos grupę pateikti *ENIC* / *NARIC* tinklui analizuoti nacionalinius veiklos planus ir skleisti gerą patirtį.

Kvalifikacijų sąrangos

Kvalifikacijų sąrangos yra svarbios siekiant palyginimo ir skaidrumo *EAME* bei besimokančiųjų judėjimo aukštojo mokslo sistemoje ir tarp sistemų skatinimo. Jos taip pat turėtų padėti aukštojo mokslo institucijoms tobulinti modulius ir studijų programas, pagrįstas studijų rezultatais ir kreditais, bei pagerinti kvalifikacijų, taip pat visų ankstesnio mokymosi formų pripažinimą.

Mes pažymime, kad žengti pirmieji žingsniai kuriant nacionalines kvalifikacijų sąrangas, tačiau šis procesas dar reikalauja daug pastangų. Iki 2010 metų išpareigojame sutvarkyti nacionalines kvalifikacijų sąrangas, įdiegtas iki *EAME* susiejančios kvalifikacijų sąrangos. Pripažindami, kad tai iššūkis, prašome Europos Tarybos padėti mums pasidalinti nacionalinių kvalifikacijų sąrangų kūrimo patirtimi. Pabrėžiame, kad kuriamos kvalifikacijų sąrangos turėtų skatinti didesnę studentų ir dėstytojų mobilumą ir didinti įsidarbinimo galimybes.

Esame patenkinti, kad nacionalinės kvalifikacijų sąrangos, suderintos su *EAME* susiejančia kvalifikacijų sąranga, atitiks ir Europos Komisijos pasiūlymą dėl Europos kvalifikacijų, apimančių mokymąsi visą gyvenimą, sąrangą.

EAME susiejančią kvalifikacijų sąrangą, dėl kurios susitarta Bergene, mes suprantame kaip Europos aukštojo mokslo sklaidos pasaulyje, pagrindą.

Mokymasis visą gyvenimą

Apžvalgos ataskaitoje pažymima, kad kai kurie lankstaus mokymosi elementai egzistuoja daugumoje šalių, tačiau sistemingas lankstaus mokymosi vystymas, skatinantis mokymąsi visą gyvenimą, dar tik ankstyvoje stadijoje. Todėl Bolonijos Tolesnės veiklos grupės prašome didinti keitimąsi gerąja praktika ir dirbti, siekiant bendro supratimo apie aukštojo mokslo vaidmenį mokymosi visą gyvenimą procese. Galime paminėti tik nedaug *EAME* šalių, kuriose sklandžiai pripažįstamas ankstesnis mokymasis tolesnėms studijoms bei kreditų įskaitymui. Kviečiame Bolonijos Tolesnės veiklos grupę bendradarbiaujant su *ENIC / NARIC* tinklu teikti pasiūlymus dėl ankstesnio mokymosi pripažinimo tobulinimo.

Kokybės užtikrinimas ir Europos kokybės užtikrinimo agentūrų registras

EAME kokybės užtikrinimo gairės ir nuostatos, priimtose Bergene, yra veiksminga priemonė kokybės užtikrinimui gerinti. Visos valstybės pradėjo jas įgyvendinti, o kai kurios padarė ženklią pažangą. Dabar kokybės užtikrinimas, ypač išorinis, yra geriau išvystytas nei anksčiau. Studentų dalyvavimas visuose lygiuose nuo 2005 metų padidėjo, vis dėlto reikalinga didesnė pažanga. Kadangi pagrindinė atsakomybė už kokybę tenka aukštojo mokslo institucijoms, jos ir toliau turėtų plėtoti savo kokybės užtikrinimo sistemas. Mes pripažįstame, kad padaryta pažanga abipusiai pripažįstant akreditavimo ir kokybės užtikrinimo sprendimus ir skatiname nuolatinį kokybės užtikrinimo agentūrų tarptautinį bendradarbiavimą.

Pirmasis Europos kokybės užtikrinimo forumas, kurį 2006 metais kartu organizavo *EUA*, *ENQA*, *EURASHE* ir *ESIB* (E4 grupė), suteikė galimybę aptarti kokybės užtikrinimo procesą Europoje. Mes raginame šias keturias organizacijas ir toliau kasmet organizuoti Europos kokybės užtikrinimo forumus, dalintis gerąja patirtimi ir užtikrinti, kad kokybė *EAME* ir toliau gerėtų.

Dėkojame E4 grupei už atsiliepimą į mūsų prašymą spręsti praktinius Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registro įkūrimo klausimus. Šio registro tikslas yra sudaryti sąlygas visiems partneriams ir plačiajai visuomenei gauti objektyvią informaciją apie patikimas kokybės užtikrinimo agentūras, kurios dirba pagal Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo gaires ir nuostatas. Tai, savo ruožtu, padidins pasitikėjimą aukštojo mokslo *EAME* ir už jos ribų bei palengvins abipusį kokybės užtikrinimo ir akreditavimo

sprendimų pripažinimą. Mes sveikiname registro, sukurto pagal E4 grupės bendrai pasiūlytą modelį, atsiradimą. Registras veiks savanoriškais pagrindais, iš savų lėšų, bus nepriklausomas ir skaidrus. Siekiant įsiregistruoti paraiškos turėtų būti vertinamos pagal jų atitikimą Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo gairėms ir nuostatoms, turėtų įrodyti nepriklausomą patikrinimo procesą, patvirtintą įgaliotų nacionalinių institucijų, kai tokio patvirtinimo reikalaujama. Prašome E4 grupės, pasitelkus Bolonijos Tolesnės veiklos grupę, reguliariai informuoti mus apie pažangą ir užtikrinti, kad registras po dviejų metų veiklos būtų įvertintas nepriklausomų ekspertų atsižvelgus į visų partnerių nuomones.

Doktorantūra

Glaudesnis *EAME* ryšys su Europos mokslinių tyrimų erdve (*EMTE*) išlieka svarbiu tikslu. Mes pripažįstame įvairiai organizuojamų ir plėtojamų doktorantūros programų, kurios yra *EAME* susiejančios kvalifikacijų sąrangos dalis, vertę, tačiau skatiname vengti per griežto jų reguliavimo. Tuo pačiu mes suprantame, kad trečiojo ciklo stiprinimas, jaunųjų mokslininkų padėties, karjeros perspektyvų gerinimas ir finansavimo didinimas yra svarbios sąlygos, padedančios siekti Europos mokslinių tyrimų gebėjimų stiprinimo ir Europos aukštojo mokslo kokybės gerinimo bei konkurencingumo didinimo tikslų.

Taigi kviečiame mūsų aukštojo mokslo institucijas sutelkti pastangas ir įtraukti doktorantūros programas į institucijų strategijas ir veiklos kryptis bei išplėtoti atitinkamas karjeros galimybes doktorantams ir jaunesiems mokslininkams.

Kviečiame *EUA* ir toliau remti aukštojo mokslo institucijų keitimąsi patirtimi apie Europoje atsirandančias novatoriškas doktorantūros programas, taip pat kitais svarbiais klausimais, pavyzdžiui, skaidrus priėmimo organizavimas, priežiūros ir vertinimo procedūros, perkeliamųjų įgūdžių tobulinimas ir įsidarbinimo galimybių didinimas. Mes ieškosime tinkamų būdų skatinti geresnį keitimąsi informacija finansavimo ir kitais klausimais tarp mūsų vyriausybių bei kitų mokslinius tyrimus finansuojančių institucijų.

Socialinis aspektas

Aukštasis mokslas turėtų vaidinti esminį vaidmenį skatinant socialinę sanglaudą, mažinant skirtumus ir didinant žinių, įgūdžių ir gebėjimų visuomenėje lygį. Todėl politikos tikslas yra maksimaliai plėsti žmogaus galimybes, kad jis asmeniškai tobulėtų ir prisidėtų kuriant darnią ir demokratišką, žiniomis grįstą visuomenę. Mes pritariame socialiniam siekiui, kad studentai, ateinantys į aukštąjį mokslą, dalyvaujantys jame ir baigiantys bet kurio lygmens studijas, turėtų atspindėti mūsų visuomenės įvairovę. Mes dar kartą patvirtiname, kad svarbu, jog studentai be socialinio ar ekonominio pobūdžio kliūčių galėtų baigti studijas. Ir toliau skatinsime teikti atitinkamą pagalbą studentams, kurti lankstesnius mokymosi būdus siekiant

aukštojo išsilavinimo ir studijuojant, plėsti lygiomis teisėmis pagrįstą dalyvavimą visų lygmenų studijose.

***EAME* pasauliniame kontekste**

Džiaugiamės, kad daugelyje pasaulio šalių Bolonijos proceso reformos sukėlė didelį susidomėjimą ir paskatino diskusiją tarp Europos ir tarptautinių partnerių įvairiomis temomis. Jos apima kvalifikacijų pripažinimą, bendradarbiavimo, paremto partneryste, naudą, tarpusavio pasitikėjimą ir supratimą bei pagrindines Bolonijos proceso vertybes. Dar daugiau - pripažįstame kai kurių valstybių, esančių kitose pasaulio dalyse, pastangas suderinti aukštojo mokslo sistemas su Bolonijos proceso nuostatomis.

Mes tvirtiname strategiją *Europos aukštojo mokslo erdvė pasaulyje* ir toliau dirbsime pagrindinėse politikos srityse: informacijos apie *EAME* sklaidą gerinimas, *EAME* patrauklumo ir konkurencingumo skatinimas; partneryste paremto bendradarbiavimo stiprinimas; politikos dialogo stiprinimas; pripažinimo tobulinimas. Šis darbas privalo būti siejamas su *OECD / UNESCO* Tarptautinio aukštojo mokslo kokybės nuostatų vadovu (*Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education*).

Prioritetai 2009 metams

Per ateinančius dvejus metus mes sutariame sutelkti dėmesį sutartoms veiklos gairėms, įskaitant įgyvendinamus prioritetus - trijų studijų pakopų sistemą, kokybės užtikrinimą ir kvalifikacinių laipsnių bei studijų laikotarpių pripažinimą. Dėmesį ypatingai sutelksime žemiau išdėstytomis veikloms.

Mobilumas

2009 metų nacionalinėse ataskaitose mes pranešime apie nacionalines studentų ir darbuotojų mobilumą skatinančias veiklas, įskaitant priemones joms vertinti ateityje. Dėmesį sutelksime pagrindiniams nacionaliniams iššūkiams, paminėtiems 2.3. skyriuje. Taip pat sutariame sukurti nacionalinių ekspertų, kurie keistis informacija ir padės nustatyti bei spręsti problemas dėl stipendijų ir paskolų naudojimo visoje *EAME*, tinklą.

Socialinis aspektas

Mes taip pat pranešime apie nacionalines strategijas ir veiklos kryptis, susijusias su socialiniu aspektu, įskaitant veiksmų planus ir priemones jų efektyvumui įvertinti. Pakviesime visus partnerius dalyvauti ir prisidėti prie šio darbo nacionaliniame lygmenyje.

Duomenų surinkimas

Mes pripažįstame būtinybę pagerinti duomenų apie mobilumą ir socialinį aspektą prieinamumą visose Bolonijos procese dalyvaujančiose šalyse. Todėl prašome Europos Komisijos (*Eurostat*) kartu su projektu *Eurostudent* sukurti palyginamus ir patikimus rodiklius ir surinkti duomenis, kuriais remiantis būtų galima įvertinti pažangą siekiant visų tikslų: socialinio aspekto bei studentų ir darbuotojų mobilumo visose Bolonijos šalyse. Duomenys turėtų apimti dalyvavimą aukštajame moksle, taip pat absolventų įsidarbinimą. Užduotis turėtų būti atlikta kartu su Bolonijos Tolesnės veiklos grupe, o ataskaita apie tai turėtų būti pateikta 2009 metais įvyksiančioje ministrų konferencijoje.

Įsidarbinimas

Tęsdami trijų studijų ciklų laipsnių sistemos diegimą, mes prašome Bolonijos Tolesnės veiklos grupę išsamiau apsvarstyti, kaip pagerinti absolventų įsidarbinimą baigus kiekvieną ciklą, taip pat mokymosi visą gyvenimą kontekste. Tai apima visų partnerių atsakomybę. Skleisdami informaciją apie vykdomas reformas, vyriausybės ir aukštojo mokslo institucijos turės daugiau bendrauti su darbdaviais bei kitais partneriais. Savo ruožtu, mes dirbsime savo vyriausybėse ir užtikrinsime, kad įsidarbinimas ir karjera viešajame sektoriuje visiškai atitiktų naująją kvalifikacinių laipsnių sistemą. Raginame institucijas ir toliau bendradarbiauti su darbdaviais atnaujinant studijų programas, paremtas mokymosi rezultatais.

Europos aukštojo mokslo erdvė pasauliniame kontekste

Mes prašome Bolonijos Tolesnės veiklos grupę informuoti mus apie europinę, nacionalinę ir institucinę pažangą iki 2009 metų šioje srityje. Visi partneriai prisiima atsakomybę pagal savo kompetenciją. Informuodama apie *EAME* strategiją pasaulio kontekste, Bolonijos Tolesnės veiklos grupė turėtų ypatingai atkreipti dėmesį į du prioritetus. Pirmiausia, gerinti informacijos sklaidą apie *EAME*: sukurti Bolonijos proceso sekretoriato interneto svetainę ir pristatyti *EUA* parengtą Bolonijos proceso vadovą. Antra, pagerinti pripažinimą. Kviečiame aukštojo mokslo institucijas, *ENIC* / *NARIC* centrus ir kitas

Europos aukštojo mokslo erdvėje pripažinimą vykdančias kompetentingas institucijas vertinti kvalifikacijas, įgytas kitose pasaulio dalyse taip pat atvirai, kaip ir jie tikėtusi, jog Europoje įgytos kvalifikacijos yra vertinamos kitur, bei pripažinti jas remiantis Lisabonos pripažinimo konvencijos principais.

Rezultatų apžvalga

Prašome Bolonijos Tolesnės veiklos grupę tęsti rezultatų apžvalgą, paremtą nacionalinėmis ataskaitomis, ir pateikti ją 2009 metais įvyksiančiame ministrų susitikime. Tikimės tolesnio kokybinės analizės tobulinimo, ypatingai atkreipiant dėmesį į šias temas: mobilumas, Bolonijos procesas pasauliniame kontekste ir socialinis aspektas. Apžvalgoje taip pat turėtų būti paminėta kvalifikacinių laipsnių sistema ir absolventų įsidarbinimas, kvalifikacinių laipsnių ir studijų laikotarpių pripažinimas, visų kokybės užtikrinimo elementų įgyvendinimas pagal Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo gaires ir nuostatas. Siekiant skirti daugiau dėmesio studentui ir plėtoti žiniomis pagrįstą mokymąsi, užduotis turėtų apimti nacionalinių kvalifikacijos sistemų, mokymosi rezultatų ir kreditų, mokymosi visą gyvenimą bei ankstesnio mokymosi pripažinimo visumą.

Žvelgiant į 2010 metus ir tolesnę ateitį

Kadangi *EAME* yra ir toliau formuojama bei atsako į globalizacijos iššūkius, tikimės, kad mūsų poreikis bendradarbiauti išliks ir po 2010 metų.

Mes esame pasiryžę siekti, kad 2010 metais, kurie pažymi Bolonijos proceso virsmą *EAME*, turėtume galimybę dar kartą patvirtinti savo įsipareigojimą aukštajam mokslui, kaip pagrindiniam darnios visuomenės kūrimo elementui nacionaliniu ir Europos lygiu. 2010 metais pasinaudosime proga patikslinti viziją, kuri mus įkvėpė pradėti Bolonijos procesą 1999 metais, ir įrodyti, kad *EAME* yra paremta vertybėmis ir vizijomis, kurias siektų toliau nei struktūrinės dalys ir elementai. 2010 metais mes pabandytume dar kartą suteikti aukštojo mokslo sistemoms tokią kryptį, kuri žvelgs toliau nei neatidėliotinos problemos ir kuri spręs iššūkius, nulemiančius mūsų ateitį.

Prašome Bolonijos Tolesnės veiklos grupę apsvarstyti, kaip *EAME* galėtų būti vystoma po 2010 metų ir pranešti apie tai kitame ministrų susitikime 2009 metais. Tai turėtų apimti pasiūlymus atitinkamai remti struktūras, atsižvelgiant į tai, kad dabartiniai neformalūs

bendradarbiavimo susitarimai yra sklandžiai įgyvendinami ir nulėmė precedento neturinčius pokyčius.

Remiantis ankstesnėmis apžvalgomis *Kryptys V (Trends V)* ir *Bolonija studentų akimis (Bologna With Student Eyes)* kviečiame Bolonijos Tolesnės veiklos grupę apsvarstyti galimybę parengti dar vieną apžvalgą 2010 metams. Apžvalga turėtų būti parengta bendradarbiaujant su patariančiaisiais nariais ir apimti nepriklausomą Bolonijos proceso pažangos, kuriant *EAME*, įvertinimą nuo 1999 metų.

Bolonijos Tolesnės veiklos grupei pavedame iki 2008 metų pirmosios pusės priimti sprendimą dėl kito ministrų susitikimo 2010 metais pobūdžio, turinio ir vietos.

Mūsų kitas susitikimas, kuriam vadovaus Beniliukso šalys, įvyks 2009 metais balandžio 28-29 dienomis *Leuvene* ir *Louvain la Neuve*.